
Történet

92/001

KLOTZBÜCHER, Alois: Schriftsteller als Bibliothekare im „Dritten Reich“. Ein Beitrag zur kommunalen Kulturpolitik während des Nationalsozialismus = Buch Bibl. 43.Jg. 1991. 4.no. 347-351.p. Bibliogr.

Res. angol nyelven

Írók mint könyvtárosok a Harmadik Birodalomban. A nemzetiszocializmus kultúrpolitikája a településeken

Háborús károk; Könyvtártörténet -nemzeti

A nemzetiszocialisták nagyon fontosnak tartották, hogy a könyvtári gyűjtemények az ő világnézetüket tükrözzék. Ehhez megfelelő személyzetre volt szükség. A Ruhr vidék három nagy városában különösen furcsa személyzeti döntések születtek. Essenben, Dortmundban és Duisburgban ún. „német költőket” jelöltek ki könyvtárosoknak, sőt, két esetben könyvtárvezetőknek. Ezek a városok legkevésbé sem az irodalom világát patronálták, sokkal inkább saját kulturális presztízsüket igyekeztek előmozdítani. A szóban lévő költők egyáltalán nem tűntek ki könyvtárosokként, sőt egyikük aktívan közreműködött a nemzetiszocialisták könyvégetési akcióin, és olyan fanatikusan viselkedett, hogy városának polgármestere „teljesen őrülnék” tartotta.

(Autoref.)

92/002

Rückkehr aus Gefangenschaft. „Runder Tisch” des Moskauer Bibliotheksverbandes, dem Schicksal erbeuteter Bücher gewidmet = Bibliotheksdienst. 25.Jg. 1991. 6.no. 842-853.p.

Hazatérés a fogságból. A moszkvai könyvtáros egyesület „kerekasztala” a II. világháborúban zsákmányolt könyvek sorsáról

Háborús károk; Könyvtártörténet -nemzeti; Külföldi kiadvány

A Moszkvai Könyvtáregyesület kerekasztalt szervezett a II. világháborúban zsákmányolt könyvekről, (a vitát elindító írást a 91/290. számon referáltuk – a szerk.) ahol kiderült, hogy a könyvtárosok közvéleményét rendkívül nyugtalanítja e könyvek sorsa. A vita során közös álláspont kialakítására törekedtek. A vélemények hat csoportba sorolhatók:

1. *Valamely nemzeti kultúra veszteségeit nem szabad egy másik kultúrából pótolni.* – A Lenin Könyvtár kéziratárának egykori vezetője részt vett a Németországban zsákmányolt, kaotikus állapotban érkező könyvek fogadásában és leltározásában. A könyvtárosok kezdetben lelkesen fogadták a könyveket. Később, amikor jogi természetű kétségeik merültek fel, azt a magyarázatot kapták, hogy ezek a trófeák a németek szovjetunióbeli pusztítását ellentételezik. A művek Németország keleti részéből származtak, részben a lengyel nemzeti könyvtárból. A kéziratokat gyorsan feldolgozták a kötetkatalogusok alapján, de létüket kormányzati döntés alapján titokban kellett tartani. Még az NDK-ból jövő könyvtárközi kérésekre sem reagáltak. 1957-ben visszaadták az NDK-nak, majd Lengyelországnak bizonyos könyveket, de a Lenin Könyvtár állománya a mai napig tartalmaz zsákmányolt könyveket. Mivel ezek az állomány szerves részeivé váltak, azt javasolja a szerző, hogy a németek adják meg, mire van szükségük, és mit nem igényelnek állományuk teljessé tételére.

2. *Folytatódik az igazság keresése.* – A Lenin Könyvtár igazgatóhelyettese elmondta, hogy a háború alatt 43 ezer könyvtár semmisült meg. A belorusz nemzeti könyvtárból 1,6 millió kötetet zsákmányoltak a németek (később is csak 600 ezret adtak vissza). A dokumentumok visszaszolgáltatásának lépései a következők lehetnének: 1. a zsákmányolt könyvek őszinte beismerése, 2. feltüntetése a tájékoztató eszközökben, 3. a visszaadandó dokumentumok körének meghatározása. A Lenin Könyvtárba került könyvek egy része az állományba került, más része a csere- és tartalékállományba (kb. 506 ezer kötet, szár-

mazási helyük nem ismert). A nem használt könyvek sorsáról bizottság döntsön, az egyenlő csereére törekedve.

3. *Nem lehet tovább várni.* – A Külföldi Irodalom Könyvtárának főbibliográfusa szerint az 1990-es szovjet-német jószomszédi és együttműködési egyezmény és a nemzetközi jog alapján, kormányzati szintű döntésre van szükség a könyvek visszaadásáról (a nemzeti kulturális értékek ui. nem tartoznak a jóvátétel körébe). Egyes becslések szerint 5,5 millió zsákmányolt kötet található ma a nagy szovjet könyvtárak állományában. Visszaadásukat nem lehet halogatni.

4. *Visszaadni vagy sem – ez a kérdés fel sem merül.* – A Tudományos Akadémia Könyvtárában a ritka könyvek és kéziratok tárának vezetője szerint néhány éve német tudósok rendszeresen érkeznek kutatásra és viszont.

5. *Egyszerűen vissza kell adni.* – A leningrádi Egyetemi Könyvtár képviselője szerint a könyveket feltétel nélkül vissza kell adni. Nem volna rossz, ha a német könyvtárak jóindulatú gesztusként néhány évtizeden át nagykönyvtárak számára rendelkezésre bocsátanák a teljes új német kiadványtermést.

6. *Az a legfontosabb, hogy a könyvek a tudósok számára hozzáférhetőek legyenek.* – A moszkvai Egyetemi Könyvtár igazgatója beszámolt arról, hogy öt munkatársa rövid idő alatt tízezer zsákmányolt könyvet dolgozott fel. A könyvek tulajdonjogának kérdései igen bonyolultak. Vissza kell kerülniük hazájukba, akár csere, akár – ha egyenlő csere a régi könyvek miatt nem lehetséges – eladás útján.

A Szovjetunióban könyvtárosokból, jogászokból, közgazdászokból és tudományos és kulturális szakemberekből álló szakértői bizottság alakul, elsősorban a kormányzati döntések sürgetésére. Felmérik a könyvtárakban lévő zsákmányolt könyvek állományát, ill. a háborús veszteségeket. (Az ehhez készült kérdőívet a cikk tartalmazza.)

(Hegyközi Ilona)

Kutatás és fejlesztés

92/003

VENKATESWARLU, Tadiboyina: Research needs in Canadian librarianship = Can.Lib.J. 48.vol. 1991. 3.no. 183-185.p.

Kutatási szükségletek a kanadai könyvtárügyben

Egyetemi könyvtár; Felmérés; Könyvtártudományi kutatás

Jóllehet a cikkben ismertetett, 30 egyetemi könyvtárra kiterjedő felmérő kérdőívre a vártnál jóval kevesebben válaszoltak, mindazonáltal, akik vették a fáradságot a válasza, igen széles körű egyetemi könyvtári kutatási tevékenységről számoltak be, a költséghatékonysági elemzések-től és értékelési technikáktól kezdve annak vizsgálatáig, hogy néhány könyvtárvezető miért nem szimpatizál magával a könyvtártudományi kutatással. A cikk ismerteti a válaszok által felfedett 14 kutatási területet.

(Autoref. alapján)

92/004

EAST, Harry: Givers and receivers: studies on the financing of research in British library and information science = *Int.J.Inf.Lib.Res.* 2.vol. 1990. 3.no. 159-165.p. Bibliogr. 5 tétel.

Akik adják, és akik kapják: tanulmányok a brit könyvtár- és információ tudományi kutatások finanszírozásáról

Alapítvány; Könyvtártudományi kutatás; Statisztika [forma]; Támogatás -pénzügyi -állami, hatósági

A szerző a British Library Research and Development Department (BLRDD) 1989/1990 évi kutatási pályázatait tanulmányozza, és az eredményeket összehasonlíttja korábbi vizsgálatainak eredményeivel. Jóllehet a későbbi tanulmány közvetlenül nem hasonlítható össze a korábbiakkal, mindazonáltal, ami a pályázatok nyerteseit illeti, jelentős tendenciákra derül fény.

(Autoref.)

Információgazdálkodás (information management)

92/005

MANN, Hans-Dieter: Keine Angst vor Informationsorganisation = *Nachr.Dok.* 42.Jg. 1991. 3.no. 199-203.p. Bibliogr.

Res. angol nyelven

Nem félünk az információs szervezéstől...

Információs szervezés

A dokumentációs központoktól elvárt szolgáltatásoktól egyre kevésbé várják el az egyéni szükségleteknek megfelelő információk terjesztését, ugyanis az új információs és kommunikációs technológiák mindenütt egyéni lehetőségeket kínálnak az információk gyűjtésére, kidolgozására és terjesztésére. De még a technológiai tökéletesség sem tudja a káoszt megakadályozni, erre csak a szervezés képes. A könyvtári szakirodalomban napvilágot látó kutatási eredményeket ezért egyre inkább a tájékoztatás és a kommunikáció megszervezéséhez segítséget nyújtó információknak kell tekinteni.

(Autoref.)

Lásd még 17

KÖNYVTÁR ÉS TÁJÉKOZTATÁSÜGY

Általános kérdések

92/006

MOORE, N[ick]: How fortune can be opposed: the development of information policies. (Key-note address to the FID Seminar on Information